

Bryssel 6.12.2017
COM(2017) 823 final

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, EUROOPPA-
NEUVOSTOLLE, NEUVOSTOLLE JA EUROOPAN KESKUSPANKILLE**

EUROOPAN TALOUS- JA FINANSSIMINISTERI

1. JOHDANTO

Puheenjohtaja Juncker esitti vuoden 2017 puheessaan unionin tilasta ja siihen liittyvässä aiekirjeessä ajatuksen mahdollisesta Euroopan talous- ja finanssiministerin toimen perustamisesta.¹ Juncker totesi puheessaan seuraavaa: ”Talous- ja finanssiministerin tehtävä olisi annettava talous- ja rahoitusasioista vastaavalle komissaarille – joka ihannetapauksessa on myös varapuheenjohtaja. Hänen pitäisi olla myös euroryhmän puheenjohtaja.” Tämä tiedonanto on seurausta kyseisestä ilmoituksesta. Se perustuu talous- ja rahaliiton syventämisestä annetun pohdinta-asiakirjan² perusteella käytyyn keskusteluun, ja siinä esitetään käytännön etenemisvaihtoehto. Lisäksi tiedonannossa otetaan huomioon ajatukset, joita on esitetty viiden puheenjohtajan kertomuksessa³, Euroopan parlamentin päätöslauselmassa⁴ ja lokakuussa 2011 järjestetyssä euroalueen huippukokouksessa, jossa valtion- tai hallitusten päämiehet keskustelivat mahdollisuudesta perustaa päätoiminen euroryhmän puheenjohtajan tehtävä⁵.

Talous- ja rahaliiton nykyinen rakenne on lähtökohtaisesti monimutkainen. Verrattuna rahapolitiikkaan, joka on kaikille euroalueen jäsenvaltioille yhteistä ja kansalaisten helposti tunnistettavissa, talouspolitiikkaa hallinnoivat yksittäiset jäsenvaltiot, ja EU:n ja euroalueen koordinoitimet ovat usean eri toimijan vastuulla. Keskeiset instituutiot ovat kehittyneet vähitellen, ja niihin kuuluu sekä EU:n toimielimiä että joitakin hallitustenvälisiä elimiä. Näillä elimillä on omat puheenjohtajansa, ne ovat kehittäneet omat vastuuvollisuutta koskevat järjestelmänsä, ja ne noudattavat toiminnassaan useita erilaisia ja toisinaan päällekkäisiä säädöskehelyksiä. Tämä on johtanut monimutkaisiin päätöksentekomenettelyihin, joita on usein kritisoitu vaikeaselkoisuudesta ja tehottomuudesta. Sen takia EU:n politiikkojen ja välineiden johdonmukainen soveltaminen edellyttää toimijoilta myös paljon keskinäistä koordinaointia.

Kuten viiden puheenjohtajan kertomuksessa korostetaan, tehokas hallinto ja demokraattisen vastuuvollisuuden lujittaminen edelleen ovat keskeisiä tekijöitä talous- ja rahaliiton viimeistelyssä. Euroopan talous- ja finanssiministerin toimen perustaminen olisi tärkeä lisäaskel tähän suuntaan. Uudessa ministerin toimessa yhdistyisivät jo olemassa olevat EU:n tason tehtävät ja toisiinsa läheisesti liittyvät politiikkavälineet. Näin ministeri auttaisi osaltaan luomaan uusia synergioita ja tekisi siten EU:n talouspolitiikkojen suunnittelusta johdonmukaisempaa ja vaikuttavampaa. Ministeri toimisi EU:n lainsäädännön puitteissa ja lisäisi osaltaan EU:n toimintapolitiikkojen suunnittelun avoimuutta, vastuuvollisuutta Euroopan parlamenttia kohtaan ja vuorovaikutusta kansallisten viranomaisten kanssa, puuttumatta kuitenkaan kansallisiin toimivaltuuksiin tai asioihin, jotka voidaan parhaiten hoitaa jäsenvaltioiden tasolla.

Komissio on viime vuosina vähitellen kasvattanut talusasoiden koordinoinnin painoarvoa kollegiossa. Varapuheenjohtajien roolia ja koordinoititehtävää on puheenjohtaja Junckerin

¹ Puheenjohtaja Jean-Claude Junckerin puhe unionin tilasta vuonna 2017, 13. syyskuuta 2017.

² COM(2017) 291, 31. toukokuuta 2017.

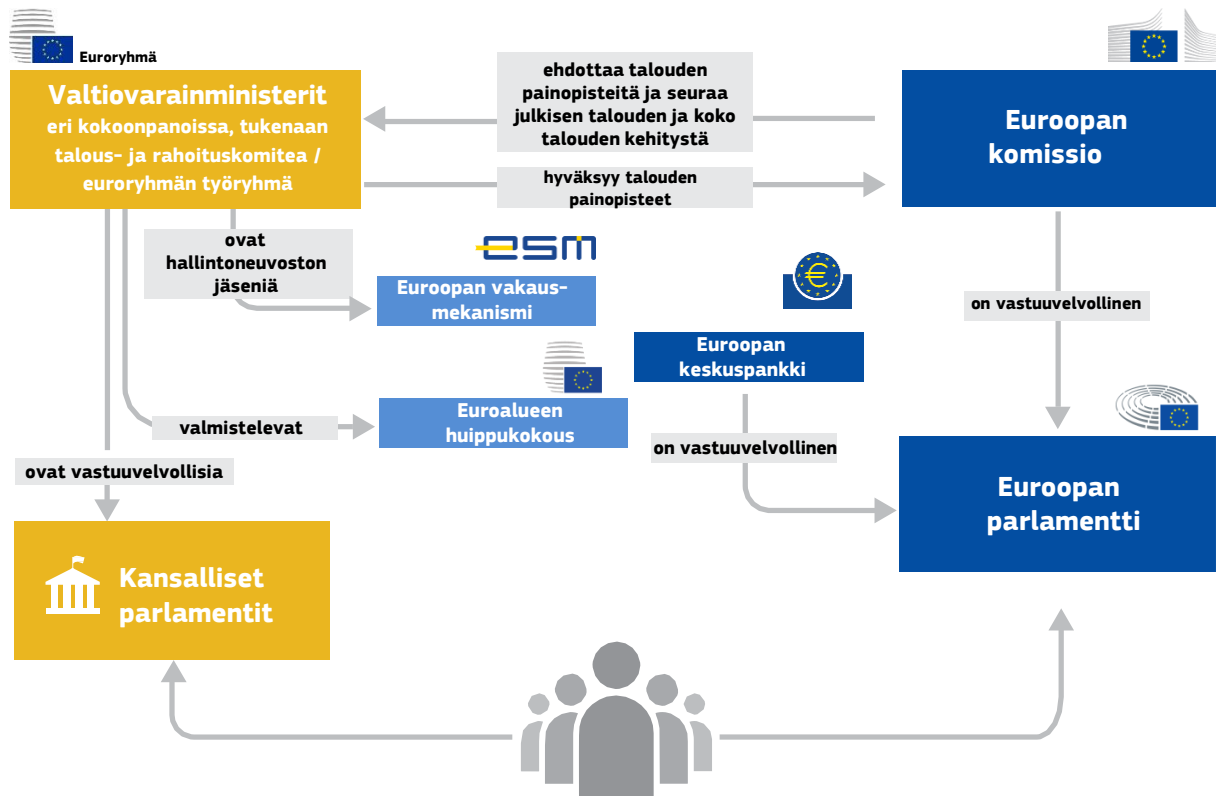
³ ”Euroopan talous- ja rahaliiton viimeistely”, Jean-Claude Juncker, tiiviissä yhteistyössä Donald Tuskin, Jeroen Dijsselbloemin, Mario Draghin ja Martin Schulzin kanssa 22. kesäkuuta 2015.

⁴ Euroopan parlamentti antoi 16. helmikuuta 2017 päätöslauselman Euroopan unionin nykyisen toimielinrakenteen mahdollisista kehityskuluista ja mukautuksista ja kehotti siinä ”keskittämään [unionin] täytäntöönpanovallan komissioon unionin finanssiministerille”.

⁵ Euroalueen valtion- tai hallitusten päämiehet hyväksyivät huippukokouksessaan 26. lokakuuta 2011 kymmenen toimenpidettä euroalueen ohjauksen ja hallinnon parantamiseksi. Lisäksi päämiehet totesivat euroryhmän puheenjohtajan valinnasta seuraavaa: ”Siitä, tulisiko hänet valita euroryhmän jäsenten keskuudesta vai tulisiko hänen olla päätoiminen Brysselissä toimiva puheenjohtaja, päätetään nykyisen puheenjohtajan toimikauden päättyessä.”

komissiossa vahvistettu edelleen muun muassa euroon, talouspolitiikan eurooppalaiseen ohjausjaksoon ja työmarkkinaosapuolten vuoropuheluun liittyvissä asioissa. Näin voidaan saada kokonaisvaltainen kuva monista erilaisista aihealueista, jotka liittyvät useisiin politiikan aloihin ja niitä hoitaviin yksiköihin.

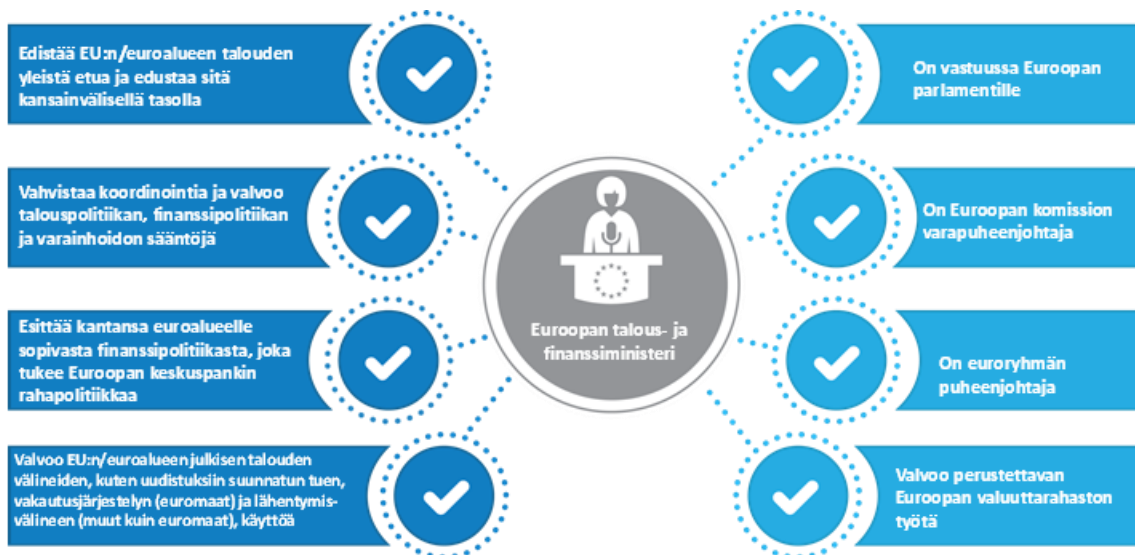
Talous- ja rahaliiton nykyinen hallintojärjestelmä on monimutkainen

Lähde: Euroopan komissio

Komissio esittää tässä tiedonannossa tulevan Euroopan talous- ja finanssiministerin potentiaalisen roolin talous- ja rahaliiton hallintorakenteessa. Tiedonannossa esitetään talous- ja finanssiministerin keskeiset tehtävät, hahmotellaan ministerin toiminnan institutionaaliset puitteet ja esitetään uuden toimen potentiaalinen perustamisaikataulu. Erityisesti tiedonannossa kuvataan lisäarvoa, jota saadaan yhdistämällä viime kädessä talous- ja rahaliitosta vastaavan komission varapuheenjohtajan ja euroryhmän puheenjohtajan tehtävät. Lisäksi korostetaan sitä, että tämä voitaisiin toteuttaa jo nykyisten perussopimusten puitteissa.

Euroopan talous- ja finanssiministerin mahdolliset vastualueet tehtävän vakiintumisen jälkeen

Lähde: Euroopan komissio

2. EUROOPAN TALOUS- JA FINANSSIMINISTERIN TEHTÄVÄT: JOHDONMUKAISUUDEN JA TEHOKKUUDEN VARMISTAMINEN

Seuraavassa esitetään Euroopan talous- ja finanssiministerin mahdolliset keskeiset tehtävät lopullisessa muodossaan. Näiden tehtävien keskittäminen samalle henkilölle tehostaisi EU:n talouspoliittista päätöksentekoa ja tekisi siitä johdonmukaisempaa.

Edistää EU:n ja euroalueen talouden yleistä etua ja edustaa sitä kansainvälisellä tasolla

EU:n ja euroalueen yhteistä etua ei vielä oteta riittävästi huomioon julkisessa keskustelussa ja päätöksenteossa eri puolilla Eurooppaa. Vaikka rahapolitiikka on euroalueella keskitetty, budjetti-, vero- ja alakohtaiset politiikat ovat hajautettuja ja riippuvat kansallisista toimivaltuuksista ja olosuhteista, eikä niissä välttämättä oteta huomioon yhteisiä tavoitteita. Euroalueen talouspolitiikkaa koskevan suosituksen antaminen talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä on viime vuosina parantanut euroalueen politiikkojen koordinointia. Suosituksen täytäntöönpano riippuu kuitenkin jäsenvaltioiden kollektiivisesta tahdosta, ja politiikkojen koordinointi edellyttää jatkuvaa EU:n tason ohjausta ja seurantaa.

Euro on vakiintunut yhdeksi maailman johtavista rahayksiköistä, mutta sen edustus maailmanlaajuisella tasolla on edelleen hyvin hajanaista. Eurosta on tullut käyttöönottonsa jälkeen maailman toiseksi käytetyin rahayksikkö. Euroalueella ei kuitenkaan vielä ole omaa yhteistä edustusta kansainvälisissä rahoituslaitoksissa, kuten Kansainvälisessä valuuttarahastossa (IMF). EU:n ja euroalueen ulkoinen taloudellinen edustus on tällä hetkellä jakautunut, ja komissio, Euroopan keskuspankki, euroryhmän puheenjohtaja ja EU:n neuvoston puheenjohtajavaltio hoitavat kaikki eri tehtäviä. Hajanaisen edustuksen takia euroalue ei läheskään aina kykene kunnolla hyödyntämään poliittista ja taloudellista painoarvoaan eri puolilla maailmaa.

Euroopan talous- ja finanssiministeri auttaisi edistämään tehokkaammin unionin ja euroalueen yleistä etua sisäisesti ja globaalisti. Ministeri olisi talous-, finanssi- ja rahoituspolitiikkojen alalla

keskeinen EU:n tason yhteyspiste EU:n toimielimille ja elimille, jäsenvaltioille ja suurelle yleisölle. Ministeri olisi luonnollisesti vastuussa myös euroalueen ulkoisesta edustamisesta.⁶

Vahvistaa politiikan koordinointia ja valvoo talouspolitiikan, finanssipolitiikan ja varainhoidon sääntöjä

Talouspolitiikan koordinointia EU:ssa on vahvistettu huomattavasti talous- ja finanssikriisin jälkeen. Talouspolitiikan eurooppalaista ohjausjaksoa on parannettu jatkuvasti, jotta on voitu edistää uudistuksia ja niiden täytäntöönpanoa. Komission alaisuuteen hiljattain perustettu rakenneuudistusten tukipalvelu tarjoaa jäsenvaltioille teknistä tukea ja auttaa niitä siten näissä pyrkimyksissä. Uudistuksia on tuettu myös muilla EU:n tason aloitteilla, jotka koskevat muun muassa nuorisotyöttömyyden vähentämistä ja veronkierron torjuntaa. Hiljattain on myös annettu julistus Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarista. Lisäksi EU on ottanut ratkaisevia askelia kohti pääomamarkkinaunionia ja pankkiunionin viimeistelemistä, ja tätä työtä on nyt jatkettava. Siitä huolimatta uudistusten toteuttaminen jäsenvaltioissa on yhä epätasaista. Kaikkia tilaisuuksia parantaa koordinointia ja oppia toisten kokemuksista ei myöskään ole hyödynnetty. Lisäksi on pyrittävä jatkuvasti yhdenmukaistamaan kansallisia ja EU:n ensisijaisia tavoitteita ottaen huomioon muuttuvat olosuhteet.

Euroopan talous- ja finanssiministeri voisi auttaa lujittamaan edelleen talouspolitiikkojen koordinointia ja varmistamaan johdonmukaisuuden eri politiikan aloilla komission ja jäsenvaltioiden tähänastisen työn pohjalta. Ministeri voisi käydä kahden- ja monenvälistä vuoropuhelua kansallisten viranomaisten ja Euroopan parlamentin kanssa ja siten edistää uudistusten koordinointia ja toteuttamista jäsenvaltioissa. Koska rakenneuudistuksilla voi olla myönteisiä heijastusvaikutuksia, talous- ja finanssiministeri toisi myös lisäarvoa, sillä hän tarkastelisi koko EU:n ja euroalueen kannalta parasta mahdollista uudistusohjelmaa.⁷

Esittää kantansa euroalueelle sopivasta finanssipolitiikasta, joka tukee Euroopan keskuspankin rahapolitiikkaa

Finanssipolitiikalla on yhdessä rahapolitiikan kanssa keskeinen rooli makrotaloudellisen toimintaympäristön vakauttamisessa. Lisäksi se edistää laajempia tavoitteita eli julkisen talouden kestävyttä ja tulonjakoa.⁸ Komissio antaa neuvostolle säännöllisesti jäsenvaltioiden finanssipolitiikkoja koskevia suosituksia, joissa otetaan huomioon EU:n nykyisten varainhoidon sääntöjen puitteissa käytettävissä oleva jousto.⁹ Lisäksi komissio ja neuvosto ovat viime vuosina korostaneet enemmän euroalueen finanssipolitiikan kokonaisviritystä, jossa otetaan huomioon koko euroalueen yleinen etu ja kollektiivinen vastuu.¹⁰ Euroalueen finanssipolitiikan asianmukaisen

⁶ Ks. myös COM(2015) 602 final, 21. lokakuuta 2015, Etenemissuunnitelma kohti euroalueen yhdenmukaisempaa ulkoista edustusta kansainvälisillä foorumeilla, ja COM(2015) 603 final, 21. lokakuuta 2015, komission ehdotus neuvoston päätökseksi toimenpiteistä euroalueen yhtenäisen edustuksen asteittaiseksi aikaansaamiseksi Kansainvälisessä valuuttarahastossa.

⁷ COM(2017) 825 ja COM(2017) 826, 6. joulukuuta 2017.

⁸ Myös G20-ryhmän johtajat korostivat 8. heinäkuuta 2017 antamassaan julkilausumassa sitä, että raha- ja rakennepolitiikkojen ohella finanssipolitiikkaa on hyödynnettävä sekä yksittäisten valtioiden tasolla että kollektiivisesti, jotta voidaan saada aikaan vahvaa, kestäväää, tasapainoista ja osallistavaa kasvua ja parantaa talouden ja finanssimarkkinoiden sopeutumiskykyä.

⁹ COM(2015) 12 final, 13. tammikuuta 2015.

¹⁰ ”Finanssipolitiikan viritys” tulkitaan yleensä finanssipolitiikan linjaksi, joka perustuu veroja ja menoja koskeviin päätöksiin, jotka hallitus on tehnyt harkintavaltansa puitteissa. Se määrittää sen, millainen rooli finanssipolitiikalla on talouden suhdanteissa. Hyvin suunniteltu ja aktiivisempi finanssipolitiikka voi varsinkin yhdessä uudistusten ja investointien tukemisen kanssa sekä tulevan julkistalouden vakautusjärjestelyn avulla auttaa vähentämään nopeammin työttömyyttä lyhyellä aikavälillä. Lisäksi sen

kokonaisvirityksen varmistamiseksi tarvitaan kuitenkin jäsenvaltioiden yksilöllistä ja kollektiivista sitoutumista.

Euroopan talous- ja finanssiministeri voisi auttaa asianmukaisen finanssipolitiikan määrittämisessä ja noudattamisessa koko euroalueella. Komission jäsenenä ministeri koordinoisi jäsenvaltioiden finanssipolitiikkojen valvontaa, varmistaisi julkisen talouden kestävyys- ja soveltaisi vakausta- ja kasvusopimusta ottaen huomioon sääntöjen mukaisen talouspoliittisen tulkinnan. Osana tätä tehtävää ministeri myös arvioisi euroalueen finanssipoliittisen virityksen asianmukaisuutta ja edistäisi siten osaltaan tasapainon löytämistä toisaalta jäsenvaltioiden finanssipoliittisten etujen ja toisaalta koko euroalueen kannalta parhaan ratkaisun välillä. Lisäksi talous- ja finanssiministeri edistäisi julkisen talouden laatua ja parasta mahdollista koostumusta ja kansallisten finanssipoliittisten kehysten toimintaa, jotta niillä voitaisiin edistää mahdollisimman paljon työllisyyttä ja kasvua. Tältä osin ministeri ottaisi huomioon Euroopan finanssipoliittisen komitean¹¹ näkemykset ja olisi keskeinen neuvottelukumppani kansallisille finanssipoliittisille neuvostoille.

Valvoo EU:n ja euroalueen talousarviovälineiden, kuten uudistuksiin suunnatun tuen, makrotalouden vakautusjärjestelyn ja lähentymisvälineen, käyttöä

EU:n talousarviolla ja muilla EU:n ja euroalueen talousarviovälineillä autetaan jo nyt strategisella tavalla jäsenvaltioita lisäämään lähentymistä, pitkän aikavälin kasvua, investointeja ja rahoitusvakautta. Noin puolet EU:n rahoituksesta ohjataan tällä hetkellä käytännön hankkeisiin, joita rahoitetaan viidestä Euroopan rakenne- ja investointirahastosta. Näiden rahastojen yhteyttä talouspolitiikan eurooppalaisessa ohjausjaksossa määriteltyihin ensisijaisiin tavoitteisiin on vuosien aikana lujitettu, jotta on voitu tukea yhteisiä prioriteetteja. EU:n talousarviosta rahoitettavia toimia täydennetään useilla joko koko EU:n kattavilla tai pelkästään euroalueen välineillä ja elimillä, kuten Euroopan investointipankilla ja Euroopan vakaustekanismilla. Kriisi on kuitenkin osoittanut, että EU:n julkisen talouden rakenne ja laajuus eivät vielä täysin vastaa euroalueen erityistarpeita. Vaikka EU ja euroalue ovat viime vuosina kasvattaneet lainanantokapasiteettiaan, niiden mahdollisuudet vakauttaa makrotaloutta ja tukea lähentymistä ovat edelleen rajalliset.¹² Komissio esittää nyt tulevaisuutta silmällä pitäen useita unionin kehykseen kuuluvia uusia vakaan euroalueen talousarviovälineitä.¹³

Euroopan talous- ja finanssiministeri koordinoisi keskeisten EU:n ja euroalueen talousarviovälineiden käyttöä, jotta niiden vaikutus yhdessä määriteltyjen ensisijaisten tavoitteiden tukemisessa voidaan maksimoida. Ministerin olisi pyrittävä varmistamaan, että näitä välineitä käytetään johdonmukaisesti ja vaikuttavasti, ja hakemaan jatkuvasti aikaan synergiaa välineiden toteuttamisessa. Hänen olisi toimittava läheisessä yhteistyössä näistä kysymyksistä vastaavien komissaarien ja viranomaisten kanssa kaikilla tasoilla. Erityisen tärkeä tehtävä olisi koordinoida komission toimia, jotka liittyvät Euroopan investointiohjelmaan.¹⁴ Tältä osin ministeri olisi myös vastuussa komission suhteista Euroopan investointipankkiin.

avulla voidaan piristää keskipitkän aikavälin (potentiaalista) kasvua euroalueella. Ks. myös COM(2016) 727 final, 16. marraskuuta 2016.

¹¹ Komitea on komissiota finanssikysymyksissä avustava riippumaton neuvoa-antava elin, jonka tehtävänä on lisätä tietoon perustuvaa julkista keskustelua ja parantaa kansallisten finanssipolitiikkojen koordinaointia.

¹² Ks. myös komission pohdinta-asiakirja EU:n rahoituksen tulevaisuudesta, COM(2017) 358, 28. kesäkuuta 2017.

¹³ COM(2017) 822, 6. joulukuuta 2017.

¹⁴ Komissio käynnisti Euroopan investointiohjelman yhdessä Euroopan investointipankin kanssa. Ohjelman avulla on tarkoitus saada liikkeelle yksityisiä investointeja EU:n talouteen ja poistaa investointien esteitä.

3. INSTITUTIONAALISET NÄKÖKOHDAT: DEMOKRAATTINEN VASTUUVELVOLLISUUS JA LEGITIMITEETTI

Euroopan talous- ja finanssiministerin toimi voi osaltaan edistää EU:n hallintorakenteen tehostamista ja talouspolitiikan eurooppalaisen ulottuvuuden lujittamista. Suunniteltu kaksoistehtävä eli komission jäsenyys ja euroryhmän puheenjohtajuus on mahdollinen jo nykyisten perussopimusten puitteissa. Perussopimukseen liitetyssä euroryhmää koskevassa pöytäkirjassa N:o 14 olevan 2 artiklan mukaan niiden ”jäsenvaltioiden ministerit, joiden rahayksikkö on euro, valitsevat puheenjohtajan kahden ja puolen vuoden toimikaudeksi näiden jäsenvaltioiden enemmistöllä”.¹⁵ Ministerin toimi ei merkitsisi uuden ylikansallisen byrokraattisen elimen luomista eikä rajoittaisi kansallisia toimivaltuuksia. Yhdistämällä olemassa olevia tehtäviä ja EU:n tasolla käytettävissä olevaa asiantuntemusta Euroopan talous- ja finanssiministeri auttaisi luomaan synergiaa ja edistäisi siten tehokkaamman hallintorakenteen luomista.

Euroopan talous- ja finanssiministerin rooli Euroopan komission varapuheenjohtajana

Komission institutionaalisen tehtävänä on edistää yleistä etua. Sen vuoksi olisi luontevaa, että yksi komission varapuheenjohtajista ottaisi hoitaakseen Euroopan talous- ja finanssiministerin roolin. Näin saataisiin EU:lle hyvin näkyvässä roolissa oleva yhteinen edustaja, jonka tehtävänä olisi ajaa koko EU:n ja euroalueen taloudellisia ja finanssipoliittisia etuja ja joka toimisi myös keskeisenä yhteyshenkilönä komission sisällä ja sen ulkopuolella.

Ministeri voisi ohjata ja koordinoita toimintaa useilla politiikan aloilla ja useissa komission yksiköissä. Hän edustaisi komissiota Euroopan keskuspankin neuvoston kokouksissa, mutta hänellä ei olisi äänioikeutta. Tämä perustuu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 284 artiklan 1 kohtaan. Lisäksi hän olisi vastuussa EU:n tason sosiaalisesta vuoropuhelusta ja yhteydenpidosta keskeisten sidosryhmien kanssa.

Euroopan talous- ja finanssiministerin rooli euroryhmän puheenjohtajana

Euroopan talous- ja finanssiministeri voitaisiin valita euroryhmän puheenjohtajaksi, jotta samalla voitaisiin ottaa huomioon koko euroalueen edut. Tähän asti euroryhmän puheenjohtajana on toiminut jonkin euroalueen jäsenvaltion valtiovarainministeri. Euroryhmän puheenjohtajana ministeri esittelisi euroalueen politiikan yleisen suunnan ja yleisen strategian ja pyrkisi niiden osalta saamaan aikaan konsensuksen tukemalla jäsenvaltioiden ministereiden näkemysten tasapainottamista ja niiden yhdenmukaistamista euroalueen ja EU:n tasolla määritettyjen yhteisten ensisijaisten tavoitteiden kanssa. Ministeri vastaisi myös euroalueen huippukokousten johdonmukaisesta valmistelusta.

Euroryhmän ja sen puheenjohtajan roolin kehittyminen

Alustavat tulokset ovat olleet huomattavat, ja investointeja on saatu tähän mennessä liikkeelle 251 miljardia euroa.

¹⁵ Euroryhmän ministereiden olisi ainoastaan muutettava työskentelymenetelmiään, joista sovitaan epävirallisesti yksinkertaisella ääntenemmistöllä. Työskentelymenetelmien mukaan puheenjohtajan toimeen ehdolla olevan henkilön on oltava jonkin jäsenvaltion valtiovarainministeri.

Euroryhmä on epävirallinen elin, jossa euroalueen jäsenvaltioiden valtiovarainministerit keskustelevat kysymyksistä, jotka liittyvät heille kuuluviin, eurosta johtuviin erityisiin vastuualueisiin. Euroryhmän tärkein tehtävä on varmistaa euroalueen jäsenvaltioiden talouspolitiikkojen keskinäinen koordinointi kunnioittaen kaikin puolin neuvostolle Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 121 artiklassa osoitettuja valtuuksia.

Eurooppa-neuvosto antoi tukensa euroryhmän perustamiselle 13. joulukuuta 1997.¹⁶ Se totesi talouspolitiikan yhteensovittamista talous- ja rahaliitossa koskevassa päätöslauselmassaan seuraavaa: ”Euroalueeseen osallistuvien maiden ministerit voivat kokoontua epävirallisesti keskustelemaan kysymyksistä, jotka liittyvät heille kuuluviin, yhteisestä rahasta johtuviin erityisiin vastuualueisiin.” Euroryhmä kokoontui ensimmäistä kertaa 4. kesäkuuta 1998. Alkuvuosina euroryhmää johti neuvoston puheenjohtajavaltio lukuun ottamatta tapauksia, joissa puheenjohtajavaltio ei ollut euroalueen jäsen. Silloin puheenjohtajana toimi seuraava neuvoston puheenjohtajavaltio, joka oli myös euroalueen jäsen.

Euroryhmä päätti 10. syyskuuta 2004 ottaa käyttöön pysyvän puheenjohtajan tehtävän, johon valittaisiin edustaja aina kahdeksi vuodeksi kerrallaan. Talous- ja rahoitusasioiden neuvoston epävirallisessa kokouksessa Scheveningenissä, Alankomaissa, euroryhmän ensimmäiseksi pysyväksi puheenjohtajaksi valittiin Jean-Claude Juncker.

Euroryhmää koskeva pöytäkirja N:o 14 tuli voimaan 1. joulukuuta 2009 Lissabonin sopimuksen myötä. Sen mukaan euroalueeseen osallistuvien maiden ministerit voivat kokoontua epävirallisesti keskustelemaan kysymyksistä, jotka liittyvät heille kuuluviin, yhteisestä rahasta johtuviin erityisiin vastuualueisiin, ja valitsevat euroryhmän puheenjohtajan 2,5 vuoden toimikaudeksi yksinkertaisella äänten enemmistöllä.

Euroryhmän valtion- tai hallitusten päämiehet ovat kokoontuneet säännöllisesti lokakuusta 2008 lähtien. Päämiehet totesivat kokouksessaan 26. lokakuuta 2011 puheenjohtajan valinnasta seuraavaa: ”Siitä, tulisiko hänet valita euroryhmän jäsenten keskuudesta vai tulisiko hänen olla päätoiminen Brysselissä toimiva puheenjohtaja, päätetään nykyisen puheenjohtajan toimikauden päättyessä.” Kokouksessa sovittiin myös, että euroryhmän työryhmä valmistelisi euroryhmän kokoukset ja tukeutuisi tässä työssä komission asiantuntemukseen. Lisäksi päätettiin, että euroryhmän työryhmää johtaa Brysselissä toimiva päätoiminen puheenjohtaja, joka valitaan pääsääntöisesti samaan aikaan kuin talous- ja rahoituskomitean puheenjohtaja. Toimikausi on kaksi vuotta, ja sitä on mahdollista jatkaa.¹⁷

Euroryhmä voi päättää, että Euroopan talous- ja finanssiministeri valitaan euroryhmän puheenjohtajaksi komission koko toimikaudeksi. Tämä olisi yhdenmukaista sen kanssa, että ministeri on komission jäsen ja edustaa yleistä etua. Tämä ei myöskään edellyttäisi perussopimuksen tarkistamista.¹⁸

Euroopan talous- ja finanssiministeri saisi euroryhmän kokousten valmistelutyössä tukea talous- ja rahoitusasioiden komitean / euroryhmän työryhmän pysyvältä puheenjohtajalta. Lisäksi

¹⁶ Eurooppa-neuvosto, puheenjohtajan päätelmät, 12.–13. joulukuuta 1997, Luxemburg.

¹⁷ Lisäksi Ranska ja Saksa esittivät toukokuussa 2013 yhteisen asiakirjan ”Together for a stronger Europe of Stability and Growth”. Siinä ehdotettiin euroalueen hallinnon lujittamista Euroopan parlamentin seuraavien vaalien jälkeen. Samalla euroryhmälle voitaisiin valita päätoiminen puheenjohtaja.

¹⁸ Komissio osallistuu euroryhmän työhön perussopimukseen liitetyn pöytäkirjan N:o 14 mukaisesti. Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan 1 kohdan mukaisesti komissio edistää unionin yleistä etua kaikissa toimissaan. Näin ollen unionin primaarilainsäädännössä säädetään selvästi, ettei komission jäsenen tehtävien ja euroryhmän työhön osallistumisen välillä ole ristiriitaa.

ministerin tukena olisi sihteeristö, joka hyödyntäisi kaikkea saatavilla olevaa asiantuntemusta. Tarkoituksena olisi ehkäistä turhien ja päällekkäisten rakenteiden luominen.¹⁹

Euroopan talous- ja finanssiministeri valvoo Euroopan valuuttarahaston työtä

Euroryhmän puheenjohtaja johtaa tällä hetkellä myös Euroopan vakausmekanismin hallintoneuvostoa. Hallintoneuvosto perustettiin talous- ja finanssikriisin aikana hallitustenväliseltä pohjalta tukemaan rahoitusvaikeuksissa olevia jäsenvaltioita. Komissio ehdottaa, että Euroopan valuuttarahasto integroidaan EU:n oikeusjärjestykseen samalla tavalla kuin Euroopan vakausmekanismin kohdalla on tehty.²⁰

Euroryhmän puheenjohtajana talous- ja finanssiministeri olisi samalla myös Euroopan valuuttarahaston hallintoneuvoston puheenjohtaja. Tässä ominaisuudessa ministeri pyrki toimimaan puolueettomasti ja ottaisi Euroopan valuuttarahaston jäsenten edut huomioon tasapuolisesti.

Euroopan talous- ja finanssiministeri on vastuussa Euroopan parlamentille

Komissio on vastuussa Euroopan parlamentille. Komission jäsenet ovat myös aktiivisesti yhteydessä Euroopan parlamenttiin talous- ja finanssiasioissa erityisesti käymällä taloudellista vuoropuhelua, joka vahvistetaan six-pack- ja two-pack-lainsäädäntöpaketeissa.²¹ Myös euroryhmä ja Euroopan vakausmekanismi käyvät vuoropuhelua Euroopan parlamentin kanssa vapaaehtois pohjalta.

Euroopan talous- ja finanssiministeri olisi vastuuvollinen Euroopan parlamentille kaikissa tehtäviinsä liittyvissä asioissa. Lisäksi ministeri olisi valmis käymään vuoropuhelua kansallisten parlamenttien kanssa. Koska ministeri on komission kollegion jäsen, Euroopan parlamentti kuulisi ministeriehdokasta. Hyväksyvän äänestyksen jälkeen ministeri nimitettäisiin toimeensa osana komission kollegiota. Euroopan talous- ja finanssiministeri kävisi säännöllisesti vuoropuhelua Euroopan parlamentin ja kansallisten parlamenttien kanssa. Lisäksi kansalliset parlamentit voisivat pyytää ministeriä esittämään niille komission näkemyksen kunkin maan alustavasta talousarviosuunnitelmasta noudattaen voimassa olevaa menettelyä euroalueen jäsenvaltioiden alustavien talousarviosuunnitelmien tarkastelemiseksi.

4. PÄÄTELMÄT

Komissio katsoo, että Euroopan talous- ja finanssiministerin toimen perustaminen olisi tärkeä institutionaalinen askel kohti johdonmukaisuuden, tuloksellisuuden ja vastuuvollisuuden lisäämistä Euroopan unionin talouden ohjauksjärjestelmässä.

¹⁹ Euroryhmän toimintaa valmistelee sen työryhmä. Euroryhmän työryhmällä ja talous- ja rahoituskomitealla on ollut pysyvä puheenjohtaja vuodesta 2012. Puheenjohtajaa isännöi neuvosto, ja häntä avustaa pääasiassa komission vastuulla oleva ja sen yhteydessä toimiva sihteeristö. Tämän organisaation avulla on saatu aikaan synergiaa ja se on osoittautunut tehokkaaksi. Sitä voitaisiin kehittää edelleen Euroopan talous- ja finanssiministerin perustamisen kohdalla.

²⁰ COM(2017) 827, 6. joulukuuta 2017.

²¹ Asetukset (EU) N:o 1173/2011, 1174/2011, 1175/2011, 1176/2011, 1177/2011, 472/2013 ja 473/2013.

Se kehottaa Euroopan parlamenttia, neuvostoa ja jäsenvaltioita pohtimaan tässä tiedonannossa esitettyjä ajatuksia, jotta keskustelussa, jota talous- ja rahaliiton syventämisestä käydään EU-johtajien asialistan pohjalta, voitaisiin päästä yhteisymmärrykseen.

Tämä toimi voitaisiin perustaa vaiheittain nykyisten perussopimusten puitteissa seuraavan aikataulun mukaisesti:

- Komission varapuheenjohtajana toimivan ministerin tehtävä voitaisiin perustaa, kun seuraava komissio nimitetään marraskuussa 2019.
- Euroryhmä voisi sopia ministerin valitsemisesta euroryhmän puheenjohtajaksi kahdeksi perättäiseksi toimikaudeksi, jolloin toimikausi vastaisi komission toimikautta.